

круглого столу : 28 січня 2010 / *Психологія комунікації і впливу в управлінській діяльності* / Львів: ВЦ ЛьДУВС, 2010. С. 164–166.

3. Стельмах О.В. Особливості професійно-психологічного відбору кадрів. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*. 2017. № 15. С. 243–247.

КРИТЕРІЙ ТА ПОКАЗНИКИ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ ДО РОБОТИ В КЛАСАХ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Федорчук А. Л.

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Процес формування готовності майбутнього вчителя інформатики до профільного навчання старшокласників визначено як стійкий і послідовний процес розвитку компонентів професійної готовності з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності під час підготовки в закладах вищої освіти. Цей процес зумовлений загальними засадами професійної підготовки вчителя до сучасної системи освіти та специфікою профільного навчання, що висуває нові вимоги до професійної готовності вчителя інформатики.

Проблеми визначення рівня готовності до професійної діяльності в педагогіці досліджували Г. Балл, К. Дурай-Новакова, М. Дьяченко, Л. Кандибович, А. Коломієць, Л. Кондрашова, Г. Костюк, Н. Кузьміна, А. Линенко, В. Моляко, О. Мороз, О. Пехота, В. Сластьонін та інші учені. В останні роки проблемою готовності до різних видів педагогічної діяльності займалися В. Борисов, Л. Кадченко, А. Капська, В. Ковальчук, О. Полякова, Н. Пономарьова, Т. Тихонова, О. Усата та інші дослідники. Проте аналіз наукових джерел дає можливість стверджувати, що науковці мають різні погляди на перелік рівнів сформованості готовності до професійної педагогічної діяльності. Метою статті є встановлення критеріїв і показників щодо рівня сформованості готовності майбутнього вчителя інформатики до роботи в класах фізико-математичного профілю.

Грунтуючись на дослідженнях компонентно-структурного дослідження педагогічних систем, які здійснили Т. Тихонова

[1, с. 79–60], Г. Троцько [2, с. 47], О. Усата [3, с. 73–77], можна зробити висновок про те, що готовність майбутніх учителів до профільного навчання старшокласників слід розглядати як складне інтегроване особистісне утворення, сутність якого становить рівень сформованості сукупності взаємодіючих компонентів: мотиваційно-цільового, когнітивного, операційно-діяльнісного, емоційно-ціннісного, особистісно-позиційного, дослідницько-рефлексивного. Процес формування тривалий, складний, динамічний та потребує ретельної організації.

Відповідно до вказаного переліки компонентів для оцінки рівня готовності майбутнього вчителя інформатики до роботи в класах фізико-математичного профілю визначено критерії та показники, як основу педагогічного оцінювання ефективності досліджуваного явища. До них належать:

1. Мотиваційний критерій – позитивний інтерес до майбутньої професійної діяльності в профільних класах, наявність мотивів та потреб у професійному становленні, усвідомлення суспільної значущості майбутньої професії; прагнення до розвитку педагогічних здібностей, удосконалення свої знань, умінь та навичок в умовах профільного навчання. Показники – цілі, мотиви, потреби, інтереси та установки майбутнього вчителя інформатики.

2. Інформаційний критерій – інтегрована система знань (фахові, психолого-педагогічні, методичні) про сутність роботи вчителя в профільних класах, усвідомлення її суспільної значущості для підготовки майбутнього педагога, наявність знань про загальнопедагогічні та специфічні (пов'язані з навчанням дітей в профільних класах) форми та методи навчання і виховання дітей старшого шкільного віку, володіння системою знань, необхідних та достатніх для успішної майбутньої професійної діяльності. Показниками виділених груп знань щодо рівня сформованості даного критерію склали психолого-педагогічні, фахові, методичні знання.

3. Діяльнісний критерій – наявність у майбутніх учителів інформатики здатності до застосування професійних умінь необхідних для продуктивної роботи в профільних класах в умовах швидкої технологічної зміни. Показниками виступають виокремлена група вмінь: гностичні, проектувальні, конструктивні, організаційні, комунікативні, дидактичні, управлінські, інтелектуальні, дослідницькі та фахові.

4. Ціннісний критерій – наявність сформованості професійних якостей особистості та цінностей вчителя для здійснення майбутньої педагогічної діяльності на високому рівні. Показники – якості та здібності вчителя, які сприяють його успішному розвитку.

5. Творчо-особистісний критерій – наявність професійних якостей для плідної творчої педагогічної діяльності. Показниками є необхідні професійні вміння та якості, реалізація яких забезпечує творчий характер педагогічної діяльності.

6. Результативно-рефлексивний критерій – уміння здійснювати контроль, самоконтроль та усвідомлювати оцінку та самооцінку результатів своєї діяльності з метою подальшого самовдосконалення. Показники – оцінка, самооцінка, контроль, самовдосконалення, самоаналіз.

Стійка готовність формується внаслідок єдності особистісних (мотиваційний, ціннісний, творчо-особистісний, результативно-рефлексивний) та процесуальних (діяльнісний, інформаційний) критеріїв. Тобто з одного боку це готовність до мотивації, що включає в себе інтерес до діяльності, почуття відповідальності, упевненість в успіху, потребу в виконанні завдань педагогічної діяльності на високому професійному рівні, відповідно з іншого – професійні знання, уміння, навички та засоби педагогічної діяльності в профільних класах, що становлять основний інструментарій вчителя.

Залежно від ступеня сформованості готовності вчителя інформатики до профільного навчання було розроблено чотири рівні готовності студентів до роботи в класах фізико-математичного профілю: початковий рівень (визначається низьким рівнем знань фахових дисциплін, відсутністю самостійності в навчальній діяльності, неадекватною самооцінкою), середній рівень (характеризується недостатньо усвідомленим ставленням до значущості професійної діяльності, фрагментарними та несистематичними відтвореннями фахових знань, недостатнім використанням набутих умінь), достатній рівень (відрізняється переважно емоційно-позитивним ставленням до професійної діяльності, яскравим проявом знань зі спеціальних та психолого-педагогічних дисциплін, активністю у подальшому саморозвитку), високий рівень (передбачає чітке позитивне ставлення студента до професійної діяльності, відповідний рівень знань зі спеціальних та психолого-педагогічних дисциплін, потребу в педагогічному самовдосконаленні та розвитку, адекватну самооцінку).

Таким чином, результатом становлення вчителя інформатики є його рівень сформованості готовності до профільного навчання, до якого входять такі критерії готовності: мотиваційний, інформаційний, діяльнісний, ціннісний, творчо-особистісний, результативно-рефлексивний. Розвиток цих критеріїв може служити показником удосконалення підготовки майбутнього вчителя інформатики до роботи в класах фізико-математичного профілю: пізнавальний інтерес до педагогічної

діяльності в профільних класах; особистісно-значущий сенс застосування отриманих теоретичних знань щодо роботи в класах фізико-математичного профілю; рівень теоретичних знань та систематична праця щодо розширення та поглиблення знань про сутність і специфіку роботи в профільних класах; рівень сформованості системи умінь, необхідних для успішного застосування особливостей профільного навчання: гностичні, проєктивні, конструктивні, організаційні, комунікативні, мотиваційні, інтелектуальні, оцінні, творчо-дослідницькі, фахові; рівень сформованості професійних якостей творчої педагогічної діяльності; рівень сформованості професійних якостей особистості; сформованість рефлексивної позиції, контролю та самоконтролю.

Уміння студента усвідомити та оцінити рівень сформованості готовності до профільного навчання оптимізує прагнення до професійного зростання, що дозволить йому покращити свій професійний рівень готовності до роботи.

Отже, згідно результатів дослідження проблеми підготовки майбутнього вчителя інформатики до роботи в класах фізико-математичного профілю сучасна наукова література дає можливість охарактеризувати готовність майбутнього вчителя інформатики до роботи в профільних класах як інтегральну якість особистості педагога, що включає систему психолого-педагогічних, методичних, фундаментальних знань, необхідну систему вмінь (гностичні, проєктивні, конструктивні, організаційні, комунікативні, дидактичні, управлінські, інтелектуальні, дослідницькі, фахові), мотивів, які спонукають учителя до роботи в класах фізико-математичного профілю, а також наявність певних якостей та здібностей педагога, необхідних для ефективного впровадження цих особливостей навчання.

Таким чином, було розроблено критерії готовності майбутнього вчителя інформатики до роботи в класах фізико-математичного профілю та проаналізовано їх показники, які дозволяють на практиці визначити рівень досліджуваної готовності.

Література:

1. Тихонова Т. В. Педагогічні умови професійного саморозвитку майбутнього вчителя інформатики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2001. 220 с.
2. Троцько Г. В. Теоретичні та методичні основи підготовки студентів до виховної діяльності у вищих педагогічних навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Харків, 1996. 421 с.

3. Усата О. Ю. Подготовка майбутніх учителів інформатики до впровадження особистісно орієнтованих технологій навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2009. 247 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИЩОГО ТЕХНІЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ В КОНТЕКСТІ СЕРЕДОВИЩНОГО ПІДХОДУ

Цимбрило С. М.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Національний університет «Львівська політехніка»

м. Львів, Україна

Полікультурне суспільство характеризується різноманіттям націй, релігій, традицій і світоглядних установок. Гармонійне функціонування полікультурного соціуму можливе за умови виховання його громадян у системі загальнолюдських цінностей і пріоритетів, серед яких найважливішими є глибинне і всебічне опанування власної культури (національної, етнічної), вироблення толерантного ставлення, розвиток умінь і навичок продуктивної взаємодії з представниками інших культур.

В ситуації полікультурного суспільства неодмінно присутній аспект полікультурного виховання, що забезпечує продуктивність взаємодії етносів, культур та їхнє взаємозбагачення.

Під змістом полікультурного виховання розуміють систему полікультурних знань, цінностей, переконань, яка виявляється у конкретній поведінці та передбачає урахування інтересів різних національних і множини різнорідних культур.

Такий зміст виховання сприяє усвідомленню студентами того, що наявні інші стилі життя, які також мають право на існування, розвиває здібності студентів до прийняття розумних рішень з етичних питань, формує вміння, необхідні для активної участі у житті суспільства, яке характеризується етичною багатоманітністю [9].

Нині визначено основні тенденції у розвитку виховання в полікультурному середовищі [3, с. 292–293], а саме: посилення національного компонента у змісті виховання; підтримка національних традицій серед етносу; вивчення національної історії, культивування національних ідеалів; активізація процесів етноідентифікації;